

О. ХЕНРИ

ТИХ И СПОКОЕН ГРАД

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

*Гордеят се вси градове
и вечно са в спор ядовит;
един към брега ви зове,
а друг — към гористия рид.*

Р.

Киплинг

*Можете ли да си представите роман за
Чикаго или Бъфало, или, да речем, за Нашвил в
щат Тенеси? В Съединените щати има само три
големи града, достойни за литературата: Ню
Йорк, разбира се, след това Нови Орлеан и най-
хубавият от всички — Сан Франциско.*

Франк Норис

Изтокът си е изток, а Западът — това е Сан Франциско, ако питате калифорнийците. Калифорнийците не са просто жители на даден щат, а обособено племе. Това са южняците на Запада. Е, гражданинът на Чикаго обича не по-малко своя град; но ако го попитате защо, той почва да заеква и измърморва нещо за рибата в езерото Мичиган и за новата сграда на Дружеството на чудаците. А калифорниецът ще има да ви говори надълго и нашироко.

Преди всичко той половин час ще ви занимава с преимуществата на климата, докато вие си мислите за сметката за въглищата и за по-топло бельо. А вземе ли мълчанието ви за съгласие, тогава вече съвсем се забравя и започва да ви представя града на Златните врата като Багдад на Новия свят. Дотук добре — опровержения не са нужни. Но, мили мои роднини (по линията на Адам и Ева), необмислено ще постъпи онзи, който сложи показалец на картата и каже: „В този град няма нищо романтично — какво може да се случи в такъв град?“ Да, дръзко и необмислено би било да хвърлиш с една-единствена фраза

предизвикателство на историята, романтиката и на издателство „Ранд и Макнали“.

„НАШВИЛ — столица на щата Тенеси и пристанищен град, разположен на река Къмбърленд. През него минават две важни железопътни линии. Смята се за най-значителния културен център в Юга.“

Слязох от влака в осем вечерта. След като напразно търсих в речника подходящи прилагателни, налага се да прибягна до готварската книга.

Вземате 30 части лондонска мъгла, 10 части малария, 20 части изтекъл светилен газ, 25 части роса, събрана от някоя тухларна при изгрев слънце, и 15 части орлов нокът. Разбърквате.

Тази смес ще ви даде приблизителна представа за нашвилския ситен дъждец. Е, не е така миризлив, както нафталинът, нито така гъст, както граховата супа, но и тъй върши работа.

Отправих се към хотела с някаква катафалка. Едва се въздържах да не се покатеря на покрива, подобно на Сидни Картън. Возилото се теглеше от две допотопни животни и се управляваше от някакво чернило, но вече равноправно.

Бях много сънен и уморен и затова, когато стигнахме до хотела, побързах да платя на чернилото петдесетте цента, които ми поиска, та дори му дадох и почти толкова добавка — честна дума. Познавах навиците им и нямах никакво желание да слушам брътвежите му за стария господар и какво е било преди войната.

Хотелът беше от тези, които в рекламите се описват като „обновени“. Това означава двайсет хиляди долара за нови мраморни колони, плочки, електрически полилеи и месингови плювалници във фоайето, а също и ново разписание на влаковете и литография на планинската верига Лукаут във всяка от големите стаи на втория етаж. Управата беше безукорна, вниманието — наситено с изтънчена южняшка учтивост, а прислугата — бавна като костенурка и добродушна като Рип Ван Уинкъл. Храната си заслужаваше да пропътуваш хиляда мили само заради нея. В целия свят няма хотел, в който да поднасят такива пилешки дробчета на шиш.

На вечеря попитах келнера негър има ли какво да се прави в града. Той се замисли много сериозно за миг, а след това отвърна:

— Как да ви кажа, сър, след залез слънце май няма какво да се прави.

Залезът вече беше завършил — отдавна се бе удавил в ръмещия дъжд. Следователно бях лишен от това представление. Въпреки всичко излязох по улиците в дъжда с надежда да видя все пак нещо.

„Построен е на неравна местност; улиците му се осветляват с електричество и годишната консумация на електроенергия възлиза на 32 470 долара.“

Още със самото излизане от хотела се натъкнах на расови безредици. Срещу мен се нахвърли тълпа от бедуини ли, араби ли, зулуси ли, въоръжени с... пардон, с облекчение забелязах, че това не бяха пушки, а камшици. След това видях неясните очертания на цяла върволица тъмни, груби файтони и като чух успокоителните викове: „Заповядайте, господине, за педесе цента возим, където кажете“, съобразих, че бях не жертва, а обикновен клиент.

Тръгнах пеша по дългите улици, които до една водеха нагоре. Чудех се откъде ли започват да се спускат надолу. А може би изобщо не се спускат и чакат да ги нивелират. На някои от „главните“ улици видях тук-таме да светят магазини; видях трамваи, които разкарваха насам-натам почтени граждани; видях хора, които се упражняваха в изкуството да водят разговор, и дочух изблици на не особено весел смях от едно заведение, в което се продаваше само сода и сладолед. „Неглавните“ улици като че бяха приютили предимно къщи, в които цари тих и спокоен семеен живот.

В много от тях зад благоразумно спуснатите пердета светеха лампи, а от някои долитаха спокойни и безукорни звуци на пиано. Да, в този град наистина нищо не ставаше. Съжалих, че не бях излязъл преди залез и се върнах в хотела.

„През ноември 1864 г. генерал Худ напредва срещу Нашвил и обкръжава северните войски под командването на генерал Томас. Но последният се измъква от обкръжението и в ожесточен бой разбива южняците.“

Цял живот съм слушал, наблюдавал съм и съм се възхищавал от изумителната точност, с която стрелят южняците в мирните боеве из районите, гдето се дъвче тютюн. Но в хотела ме очакваше изненада. В

голямото фоайе имаше дванадесет лъскави, нови, внушителни и обеимисти месингови плювалници, толкова високи, че можеха да минат за урни, и с толкова широки отвори, че от пет крачки главният подавач дори на женски бейзболен отбор би могъл да вкара топката в който и да било от тях. Но въпреки че тук се беше развихрила и продължаваше да се развихря страшна битка, враговете не бяха понесли загуби. Те стояха лъскави, нови, внушителни, обеимисти и непокътнати. Но — боже всемогъщи! — подът, красивият, застлан с плочки под! Спомняйки си за битката при Нашвил, не можех да не направя някои изводи (имам този глупав навик), а именно, че умението да стреляш точно, е въпрос на наследственост.

Тук аз за първи път видях Уентуърт Касуел, майор Касуел — ако се ръководим от зле разбрана учтивост. Разбрах го що за тип е още щом опари погледа ми. Плътът няма определена географска среда. Моят стар приятел А. Тенисън, който винаги говореше много уместни неща, казваше:

*Прокълни, пророко, езика мой бърбив
и прокълни британската гадина — плъх!*

Нека смятаме прилагателното „британската“ като заменяемо *ad librum*.

Този човек сновеше из фоайето на хотела като гладно куче, което не помни къде е заровило кокала. Той имаше широко, червено, месесто лице, чиято сънлива масивност напомняше Буда. И притежаваше само едно достойнство: беше много гладко обръснат. А когато човек се бръсне, печатът на звяра не личи на лицето му. Мисля, че ако този ден той не беше използвал бръснача, аз щях да отблъсна опитите му да се сближи с мен и в криминалния алманах на света нямаше да бъде вписано едно ново убийство.

Стоях на пет крачки от плювалника, когато майор Касуел откри огън по него. Бях достатъчно наблюдателен, за да забележа, че атакуващата страна използва скорострелно, а не ловно оръжие, затова отстъпих бързо встрани, което накара майора да се извини пред мен — представителя на мирното население. Той имаше именно „език

бъбрив“, За четири минути се сприятели с мен и ме помъкна към бюфета.

Тук искам да вмъкна, че аз съм южняк. Но не по професия или занаят. Избягвам вратовръзката-шнур, широкополата шапка, дългия черен сюртук, разговорите за балите памук, унищожени от генерал Шерман, и тютюна за дъвчене. Когато оркестърът свири „Дикси“, не го аплодирам. Само се намествам по-удобно в коженото кресло, поръчвам си още една бутилка бира и съжалявам, че генерал Лонгстрийт не... Но защо трябва да се съжалява?

Майор Касуел удари с юмрук по тезгяха и първото оръдие при форт Съмтър му отговори незабавно. Когато той даде последния изстрел при Апъматъкс, аз започнах да храня известни надежди. Но тогава той премина на родословното дърво и ми доказа, че Адам е само трети братовчед на фамилията Касуел, и то не по пряка линия. След като свърши с генеалогията, той, за мое голямо неудоволствие, се впусна в частните си семейни работи. Говори за жена си, проследи произхода ѝ чак до Ева и с ругатни отхвърли слуховете, че тя имала някакви роднински връзки с потомците на Каин.

Сега вече започнах да подозирам, че вдига целия този шум, за да ме заглавичка и да забравя, че той е поръчал питиетата, разчитайки дотолкова да се объркам, та да ги платя аз. Но когато изпразнихме чашите, той тресна един сребърен долар на тезгяха. При това положение не оставаше друго, освен да поръчам и аз. И щом си платих поръчката, сбогувах се с него рязко и решително. Достатъчно ми беше. Но преди да се отърва, той успя да се похвали гръмогласно с доходите на жена си и да ми покаже пълна шепа сребърни монети.

Когато си вземах ключа от гишето, администраторът ми каза любезно:

— Ако този Касуел ви досажда, можете да се оплачете и ще го изгоним веднага. Той е отвратителен натрапник и безделник и никой не може да разбере от какво живее, въпреки че обикновено има пари. За съжаление, нямаме законно основание да го изритаме.

— Не — казах, след като размислих, — аз нямам съществени причини да се оплаквам от него. Но мога да кажа определено, че компанията му не ми е приятна. Вашият град — продължих — ми се струва доста тих. Какви забавления, приключения или увеселения можете да предложите на един гост на хотела ви?

— Идущия четвъртък, сър, пристига една трупа — каза администраторът. — Тя е... Впрочем, ще проверя и ще ви изпратя обявата в стаята заедно с водата с лед. Лека нощ.

Прибрах се в стаята и заставах на прозореца. Часът беше едва десет, но в града пред мен цареше мъртвило. Продължаваше да ръми и през дъжда тук-там блещукаха светлинки, ала толкова редки, колкото стафидите в кейк, който се продава на дамски благотворителен базар.

— Тих град — казах си, когато първата ми обувка удари тавана над главата на живеещия в стаята под мен. — В тукашния живот няма нищо от онова, което придава колорит и разнообразие на градовете от източното и западното крайбрежие. Просто приличен, обикновен, скучен, търговски град.

„Нашвил заема едно от първите места сред производствените центрове на страната. Той държи пето място на обувния пазар в Съединените щати, произвежда най-много бонбони и бисквити в Юга и развива широка търговия на едро с манифактура, бакалски стоки и лекарства.“

Трябва да ви обясня защо пристигнах в Нашвил — уверявам ви, че това отклонение ми е не по-малко неприятно, отколкото на вас. Пътувах другаде по моя работа, но от едно северно литературно списание ми бяха поръчали да се отбия тук и да установя лична връзка между списанието и един от неговите сътрудници — Азейлиа Адеър.

Адеър (освен почерка в редакцията не знаеха нищо за тази личност) беше изпратил (или изпратила) няколко есета (изчезнал жанр!) и стихотворения, за които редакторите се бяха изказали одобрително в разговор на маса. И тъй те ми възложиха да намеря Адеър и да обвържа с договор цялата му (или ѝ) литературна продукция по два цента на дума, преди някой друг издател да е предложил десет или дори двадесет.

В девет часа на другия ден, след като закусих с пилешки дробчета на шиш (опитайте ги непременно, ако попаднете в този хотел), излязох на дъжда, който нямаше никакво намерение да спира. Още на първия ъгъл се натъкнах на чичо Цезар. Това беше едър негър, по-стар от пирамидите, с посивяла коса и лице, което отначало ми напомни Брут, а след секунда — покойния крал Сетивайо. Носеше много необикновено палто, каквото нито съм виждал, нито съм

предполагал, че мога да видя. То стигаше до глезените му и някога, като военен шинел от южняшката армия, ще да е било сиво. Но дъждът, слънцето и годините така го бяха нашарили, че в сравнение с него наметалото на Йосиф би приличало на бледа, едноцветна гравюра. Спирам се по необходимост на това палто, защото то има връзка със следващите събития, до които все не можем да стигнем — нали Нашвил е такъв град, че едва ли може да се очаква в него да се случи нещо.

Някога това палто очевидно е било офицерски шинел. Пелеринката му липсваше. Цялата му предница е била някога богато украсена с ширити и пискюлчета. Но сега ширитите и пискюлчетата също бяха изчезнали. На тяхно място търпеливо бяха зашити (предполагам, от някоя стара прислужница-негърка) нови ширити, измайсторени от усукани, прости ленени конци. Те вече се бяха оръфали и разрошили. Това безвкусно, но погълнало толкова труд и търпение изделие несъмнено е трябвало да замени изчезнала богата украса, защото конците вървяха точно по извивките на някогашния ширит. И като връх на всичко в тази трагикомична одежда, всичките ѝ копчета, с изключение на едно, липсваха. Оцеляло бе само второто отгоре. Палтото се „закопчаваше“ също с усукани ленени конци, прокарани през петлиците и през грубо пробити дупки в отсрещната страна. На света няма да се намери по-фантастично украсена дреха, изпъстрена с повече оттенъци. Единственото копче — жълто, кокалено, голямо колкото половина долар — беше зашито с много дебели конци.

Негърът стоеше пред едно купе, толкова старо, че може би самият Хам след слизането от ковчега е запретнал в него двете животни и е работил на пиаца. Когато се приближих, той отвори вратата, извади метличка от пера, размахаше я за фасон и избоботи:

— Заповядайте, сър. Няма нито прашинка. Ида право от погребение.

От това аз заключих, че за такива тържествени случаи купетата се почистват специално. След като огледах улицата и наредените покрай тротоара файтони и купета, разбрах, че няма какво да избирам. Отворих бележника си за адреса на Азейлиа Адеър.

— Джесамайн стрийт, осемстотин шейсет и едно — казах аз и вече се готвех да се кача.

Но в същия миг огромната, горилска ръка на негъра ми препречи пътя. За секунда на едрото му, мрачно лице се мярнаха подозрителност и враждебност. Но той веднага се овладя и попита мазно-мазно:

— Защо отивате там, господине?

— А вас какво ви интересува? — отвърнах аз рязко.

— Нищо, сър, нищо. Само че това е един тих квартал и рядко се случва някой да има работа нататък. Заповядайте. Седалките са чисти — ида право от погребение, сър.

Пътят беше около миля и половина. Аз не чувах нищо друго освен страшното тракане на древното возило по неравната улична настилка; и не усещах нищо друго освен мириса на дъжда, към който се добавяше дъх на въглищен дим и на нещо като смес от катран и олеандрови цветове. А през мокрите стъкла виждах само неясните очертания на два реда къщи.

„Градът заема площ от 10 квадратни мили; общата дължина на улиците е 181 мили, от които 137 павирани; дължината на водопроводната мрежа, която струва 2000000 долара, е седемдесет и седем мили.“

Осемстотин шестдесет и едно на Джесамайн стрийт се оказа една порутена къща. Тя стоеше на тридесет крачки от улицата, почти скрита сред куп великолепно дървета и неподкастрирани храсти. Оградата от летви се губеше в чимшира, засаден покрай нея. Вратата се затваряше с въжена халка, която се надяваше на кола до вратата и на първата летва от самата врата. Но влезеше ли вътре, човек разбираше, че тази къща е останка, сянка, призрак на минало величие и великолепие. Впрочем, в разказа аз още не съм влязъл в нея.

Когато купето престана да гърми и уморените четириноги се спряха, подадох на моя Йеху петдесет цента и добавих още двадесет и пет, изпълнен с приятното съзнание за своята щедрост. Но той отказа да вземе парите.

— Два долара, сър — каза той.

— Как така? — учудих се аз. — Чух много добре как викахте пред хотела, че за петдесет цента возите навсякъде из града.

— Два долара, сър — повтори твърдоглаво той. — Това е много далече от хотела.

— И все пак е в границите на града — заспорих аз. — Да не мислите, че сте хванали някой балама северняк! Виждате ли онези възвишения там? — продължих и посочих на изток, макар и самият аз да не ги виждах от дъжда. — Е, аз съм роден и отрасъл там. Що за глупак сте — да не умеете да различавате хората!

Мрачното лице на крал Сетнвайо се смекчи.

— О, значи, сте южняк, сър? Обувките ви, знаете, ме заблудиха: прекалено остри са за джентълмен от Юга.

— В такъв случай таксата е петдесет цента, предполагам — казах неумолимо аз.

На лицето му се появи предишното изражение на алчност, примесена с враждебност, което сега се задържа десет секунди и изчезна.

— Таксата си е петдесет цента, сър, но на мене ми трябват два долара. Непременно ми трябват, сър. Но сега вече не настоявам за тях, щом разбрах от кой край сте. Само казвам, че непременно ми трябват два долара за тая вечер... а толкова малко клиенти има.

Сега едрото му лице изразяваше спокойствие и доверие. Беше му провървяло повече, отколкото бе очаквал. Вместо да хване някой балама, който не знае таксите, беше попаднал на истинско съкровище.

— Ах вие, стари негоднико — казах аз и бръкнах в джоба си, — би трябвало да ви предам на полицията.

За първи път го видях да се усмихва. Той си знаеше, *знаеше*, **ЗНАЕШЕ**.

Дадох му две банкноти по долар. Когато му ги подавах, забелязах, че едната беше преживяла немалко преमेждия. Горният ѝ десен ъгъл липсваше, а по средата беше лепена. Ивичката тънка синя хартия, която държеше двете половини, я правеше годна за обращение.

Но засега да не се занимаваме повече с този африкански бандит; оставих го напълно доволен, отметнах въженцето и отворих скърцащата врата.

Както казах вече, пред мен стоеше само останка от къща. Бояджийска четка не бе докосвала стените ѝ двадесет години. Не можех да разбера как силните ветрове не са я отнесли като картонена къщичка, докато не погледнах отново плътно прегърналите я дървета — дърветата, които бяха преживели битката при Нашвил и все още простираха клони около дома, за да го бранят от бури, врагове и студ.

Азейлиа Адеър — петдесетгодишна белокоса жена, потомка на кавалери, слабичка и крехка като жилището си, облечена в най-евтината и най-чистата дреха, която човек може да си представи — ме прие с царствена простота.

Гостната ми се стори цяла квадратна миля, защото в нея нямаше друго освен книги, наредени на небоядисани чамови полици, съвсем охлузен диван и два-три стола. Не, на стената имаше и рисунка с цветна креда — букет теменуги. Огледах се за портрета на Андрю Джаксън и обичайната кошничка от борови шишарки, но те липсваха.

Поведох разговор с Азейлиа Адеър, част от който ще ви предам. Тя беше рожба на стария Юг, отгледана като крехко цвете, в спокойна среда. Нямаше широки познания, но това, което знаеше, се отличаваше със задълбоченост и чудна оригиналност. Образованието си беше получила у дома и познанията и за света се опираха на умозаклучения и интуиция. От такива се състои малобройната, но драгоценна група на есеистите. Докато говореше с мен, аз несъзнателно си потривах пръстите, мъчейки се виновно да ги очистя от несъществуващия прах по подвързаните с кожа томове на Дамб, Чосър, Хазлит, Марк Аврелий, Монтен и Худ. Тя беше изключителна! Истинска находка! В наши дни почти всички знаят много — прекалено много! — за действителния живот.

За мен беше напълно ясно, че Азейлиа Адеър е крайно бедна. Тя има жилище и рокля да се облече, но повече едва ли — мина ми през ума. И тъй, разкъсван между задължението пред списанието и чувствата ми към есеистите и поетите, сражавали се срещу генерал Томас в долината на Къмбърленд, аз слушах нейния глас, който звучеше като клавесин, и разбрах, че не мога да разговарям за договори. В присъствието на деветте музи и трите грации ми беше трудно да сведа разговора до два цента. Трябваше да се настроя по-комерчески и да дойда втори път. Все пак аз ѝ обясних целта на посещението си и деловата среща бе определена за три часа на следния ден.

— Вашият град — казах аз, готвейки се да си тръгна (в такъв момент винаги се говорят баналности) — ми се струва много тих и спокоен. Бих казал, семеен град, в който едва ли може да се случи нещо изключително.

„Той поддържа със Запада и Юга широка търговия с печки и тръбни изделия, а мелниците му имат дневен капацитет над 2000 варела.“

Азейлиа Адеър очевидно размишляваше над нещо.

— Никога не съм мислила за него от това гледище — каза тя с някаква напрегната искреност, която, изглежда, ѝ бе присъща. — Не смятате ли, че именно в такива тихи, спокойни места стават по-необикновени събития? Струва ми се, че когато бог е започнал сътворението на света в първия понеделник, ако някой бе надникнал от прозореца, щял е да чуе само как капят пръски кал от мистрията му, трупаша тези вечни планини. А до какво се свежда най-шумното начинание в света — имам пред вид изграждането на Вавилонската кула? До една-две страници на есперанто в списание „Норт Америкън Ривю“.

— Разбира се, човешката природа навсякъде е една и съща — отвърнах банално аз. — Но в някои градове има повече колорит... въ... повече драматизъм и движение и... въ... повече романтика, отколкото в други.

— Само на пръв поглед — отвърна Азейлиа Адеър. — Аз много пъти съм обикаляла света със златния въздушен кораб, чиито крила са книгите и мечтите. При едно от моите въображаеми пътешествия видях как турският султан собственоръчно удуши с въже една от жените си, защото си беше открила лицето пред чужди хора. Видях как един човек в Нашвил накъса билетите си за театър, защото жена му смяташе да отиде на представлението, покрила лицето си с... оризова пудра. В китайския квартал на Сан Франциско видях как бавно, малко по малко, потапяха във вряло бадемово масло робинята Синг-И, за да я накарат да се закълне, че вече няма да се вижда с американеца, в когото беше влюбена. Тя се подчини, когато врялото масло стигна над коленете ѝ. Онази вечер наблюдавах как на една вечеринка в Нашвил от Кити Морган се отвърнаха седем нейни съученички и най-добри приятелки, защото се беше омъжила за бояджия. Кипящото масло стигаше до сърцето ѝ, но да бяхте я видели с каква мила усмивка притичваше от маса на маса. О, да, това несъмнено е скучен град. Само няколко мили червени тухлени къщи, кал, магазини и дървени складове.

Някой чукаше лекичко на задния вход. Азейлиа Адеър се извини тихо и отиде да види кой е. Върна се след три минути със светнали очи, лека руменина по страните и подмладена с десет години.

— Няма да си тръгвате, преди да ви почерпя чаша чай с парче кейк.

Тя дрънна с малък металически звънец. В стаята се вмъкна момиченце негърче, около дванадесетгодишно, босоного, не много спретнато, което ме изгледа навъсено с пръст в уста и ококорени очи.

Азейлиа Адеър отвори малка, вехта кесийка и извади от нея един книжен долар — книжен долар с откъснат горен десен ъгъл, скъсан по средата и залепен с тънка синя хартийка. Не можеше да има съмнение — това беше единият от двата долара, които бях дал на разбойника негър.

— Импи, изтичай до бакалницата на Бейкър на ъгъла — подаде тя долара на момичето — и вземи пакетче чай — от този, който винаги купуваме — и за десет цента кейк. Ама бързо. Оказа се, че сме свършили всичкия чай — обясни ми тя.

Импи излезе от задния вход. Шляпането на босите ѝ крака по верандата още не бе заглъхнало, когато неистов писък — бях сигурен, че пищеше тя — отекна в цялата къща. След това ядосан мъжки глас, глух и хриплив, се смеси с пищенето и неразбираемите думи на момичето.

Без да прояви изненада или тревога, Азейлиа Адеър стана и изчезна. Две минути чувах пресипналото боботене на мъжкия глас, след това последва някаква ругатня, боричкане и тя се върна спокойно на стола си.

— Къщата е голяма — каза тя, — та част от нея съм отдала под наем. За съжаление, ще трябва да оттегля поканата си за чая. В бакалницата нямали в момента от този сорт, който купувам. Бейкър казал, че утре може би ще успее да ме снабди.

Бях убеден, че Импи не е имала време да отиде до бакалницата. Попитах къде е най-близката трамвайна линия и се сбогувах. Когато вече се бях поотдалечил от къщата, сетих се, че забравих да попитам Азейлиа Адеър как е фамилното ѝ име. Но нищо, това можех да направя и утре.

Същия ден влязох в кривия път, по който ме тласна този град без събития. Намирах се в него само от два дена, но за това време успях да

излъжа най-безсрамно по телеграфа и да стана съучастник *post factum* — ако има такова юридическо понятие — в едно убийство.

Когато излязох на ъгъла до хотела, африканският кочияш с безподобното, многоцветно палто ми препречи пътя, отвори тъмничната врата на своя подвижен саркофаг, размахна перата и подзе своя ритуал:

— Заповядайте, господине. Купето е чисто — идва право от погребение. Петдесет цента до всеки...

Но тук той ме позна и се усмихна широко.

— Извинявайте, господине. Вие сте джентълменът, дето ви возих тази заран. Покорно благодаря, сър.

— Утре в три часа отивам пак на същия адрес — казах аз. — Ако сте тук, можете да ме откарате. Значи, вие се познавате с Азейлиа Адеър? — добавих, като се сетих за моя скъсан долар.

— Аз бях роб на баща й, сър, съдията Адеър — отвърна той.

— Струва ми се, че тя е доста бедна — подметнах — Няма много пари, нали?

За миг пред мен отново се мярнаха свирепите черти на крал Сетивайо, но после той пак се превърна в стария файтонджия-изнудвач.

— Няма да остане гладна, сър — каза бавно той. — Тя има доходи... да, има доходи.

— Да се разберем отсега: ще ви платя петдесет цента дотам — казах аз.

— Точно така, сър — отвърна смирено той. — На мен двата долара ми трябваха за днес.

Влязох в хотела и излъгах по кабела, като пратих следната телеграма до списанието: „Адеър настоява за осем цента на дума“.

Получи се такъв отговор: „Съгласи се веднага, глупако“.

Точно преди вечеря „майор“ Уентуърт Касуел ме атакува с такива приветствия, като че бях стар негов приятел, когото от години не е виждал. Не съм срещал човек, който да е предизвиквал подобна ненавист у мен и от когото да е толкова трудно да се отървеш.

Той ме засече на бюфета, тъй че нямаше как да му изнеса лекция за вредата от алкохола. На драго сърце бих платил първата поръчка с надежда да се измъкна, но той беше от онези презрени, шумни пияндури, които държат всички да ги видят и искат всеки цент,

похарчен при щуротиите им, да бъде съпроводен с гръм на: военна музика и фойерверки.

Той измъкна два книжни долара от джоба си и хвърли единия на тезгяха с такъв вид, като че плащаше милиони. И аз още веднъж видях долара с откъснатия горен десен ъгъл, скъсан по средата и залепен с тънка сипя хартийка. Пак моят долар. Не можеше да бъде друг.

Прибрах се в стаята си. Нестихващият ситен дъжд и еднообразието на този скучен, лишен от събития южен град ме уморяваха и убиваха. Помня, че преди да си легна, освободих съзнанието си от тайнствения долар (той чудесно би могъл да послужи като завръзка на великолепен детективски разказ за Сан Франциско), като си казах сънливо: „Тук, изглежда, има файтонджийски тръст с много акционери. И много бързо изплащат дивиденди. Интересно дали...“ И в този миг съм заспал.

На другия ден крал Сетивайо беше на поста си и костите ми отново се затресоха в катафалката му към Джесамайн стрийт. Уговорихме се да ме изчака, за да ме върне обратно.

Азейлиа Адеър ми се видя още по-бледа, по-чиста и по-крехка. След като подписа договора — по осем цента на дума, — тя съвсем пребледня и взе да се смъква на стола. Без особен труд аз я вдигнах и я сложих на допотопния диван, а после изтичах на улицата и извиках на кафения пират да доведе доктор. Със съобразителност, каквато не очаквах от него, той заряза „екипажа“ си и затича по улицата, очевидно разбрал, че всяка секунда е скъпа. След десет минути доведе един прошарен, сериозен и опитен лекар. С няколко думи (всяка от които струваше много по-малко от осем цента) аз му обясних присъствието си в този пуст, тайнствен дом. Той се поклони царствено и се обърна към стария негър.

— Чичо Цезар — каза спокойно лекарят, — изтичай до нас и кажи на Луси да ти даде една кана прясно мляко и половин чаша портвайн. И бързай. Само не с купето, тичай пеша. И гледай да се върнеш тази седмица.

Направи ми впечатление, че доктор Меримън също няма вяра в бързоходните възможности на конете на сухопътния пират. След излизането на чичо Цезар, който се понесе патраво, но бързо по улицата, докторът ме изгледа много мило и не по-малко внимателно и накрая реши, че може да сподели с мен някои неща.

— Това е само от недояждане — каза той. — Или, с други думи, резултат от сиромашия, честолюбие и глад. Госпожа Касуел има много предани приятели, които с радост биха ѝ помогнали, но тя не приема помощ от никого освен от този стар негър, чичо Цезар, който някога е бил собственост на тяхното семейство.

— Госпожа Касуел! — ахнах аз. После погледнах договора и видях, че се бе подписала: „Азейлиа Адеър Касуел“. — Мислех, че тя е госпожица Адеър — обясних аз.

— Не, омъжена е за един пияница и безделник, сър — каза докторът. — Казват, че той ѝ взимал дори центовете, с които я поддържа старият слуга.

Млякото и виното пристигнаха и докторът бързо върна в съзнание Азейлиа Адеър. Тя седна и заговори за красотата на есенните листа, които есента бе нашарила с чудни багри. Съвсем между другото засегна и своя припадък, който обясни като последица от някогашна сърдечна аритмия. Докато тя говореше, Импи ѝ вееше с ветрило. Докторът бързаше за другаде и аз тръгнах да го изпратя до входната врата. Казах му, че имам намерение и възможност да отпусна на Азейлиа Адеър известен аванс срещу бъдещото ѝ сътрудничество в списанието и това очевидно го зарадва.

— Между другото — каза той, — може би няма да ви е безинтересно да знаете, че вашият кочияш е от кралско потекло. Дядото на стария Цезар е бил крал в Конго. Навярно сте забелязали, че и у самия Цезар има нещо царствено.

Когато докторът си тръгна, дочух гласа на чичо Цезар:

— Значи, той ви взе и двата долара, мис Зейли?

— Да, Цезаре — долетя нейният тих отговор.

След това аз влязох вътре, за да уредя сметките с бъдещата сътрудничка. На своя отговорност ѝ дадох аванс от петдесет долара, като я уверих, че това е задължителна формалност при подписването на договор. После чичо Цезар ме закара до хотела.

Тук завършва тази част от историята, на която съм личен свидетел. Останалото е само голо изложение на факти.

Към шест часа излязох да се поразходя. Чичо Цезар стоеше на своя ъгъл. Той отвори вратата на купето, размаха перата и подзе досадната си формула:

— Заповядайте, сър. Петдесет цента до всяка част на града. Купето е съвсем чисто, сър, ида право от по...

И ме позна. Може би зрението му се влошаваше. Палтото му имаше няколко нови оттенъци, ширитите от ленени конци бяха още поръфани и разрошени, а последното останало копче — жълтото, кокалено копче — липсваше. Какъв жалък кралски потомък беше този чичо Цезар!

Два часа по-късно видях възбудена тълпа да обсажда входа на аптеката. В пустинята, гдето никога нищо не се случваше, това беше манна небесна и аз веднага се вклиних в тълпата. На импровизирано легло от столове и празни сандъци почиваха тленните останки на майор Уентуърт Касуел. Някакъв доктор се мъчеше да намери в него нетленната душа, но нейното очебийно отсъствие го накара да реши, че е отлетяла.

Някогашният майор бил намерен мъртъв в една глуха уличка и пренесен до аптеката от любопитни и скупаещи съграждани. Бившето живо същество бе водило отчаяна битка — всички подробности говореха за това. Може да беше негодник и пройдоха, но до последната си минута той бе останал воин. Но беше изгубил сражението. Юмруците му все още бяха стиснати така здраво, че не можеха да ги отворят. Добри хора, които го познаваха, се мъчеха да намерят в речника си някоя блага дума за него. След дълго мислене един благодушно каза:

— На четирнайсет години Кас беше един от най-добрите по правопис в училище.

Докато стоях там, пръстите на дясната ръка на покойника, увиснала от белия чамов сандък, се отвориха и нещо падна в краката ми. Аз го застъпих с единия крак, а след малко го взех и прибрах в джоба си. Разбрах, че в последната битка ръката му е сграбчила несъзнателно този предмет и го е стискала в предсмъртна конвулсия.

Тази вечер главната тема на разговори в хотела — като изключим политиката и сухия режим — беше кончината на майор Касуел. Дочух едного да казва на събеседниците си:

— Аз съм на мнение, господа, че Касуел е убит за пари от някой от тези хулигани негрите. Следобед той имаше петдесет долара, които показва на няколко души в хотела. А когато са го намерили, в него не е имало пари.

На другия ден в девет часа напуснах града и когато влакът минаваше на моста над река Къмбърленд, извадих от джоба си жълтото кокалено копче, голямо колкото петдесетцентовата монета, на което още висяха ленените конци, и го хвърлих през прозореца в тихите мътни води на реката.

Питам се какво ли става сега в Бъфало!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.